

Războiul cifrelor lasă în urmă oameni căzuți la datorie. Ce (ne) facem?

M. Drăgoi

Drăgoi M., 2019. The war of numbers leaves casualties in the line of duty. What shall be done? Bucov. For. 19(2): 103-105.

Abstract. The paper deals mainly with the difference between the total removals of wood, as given by the National Forest Inventory, and the official data produced by regular statistical reports. The 20 million cubic meter difference may be explained by cascading a systematic underestimation from lumber, the final homogeneous product, to the standing tree. We considered that systematic underestimations along the whole value chain resembles a capitalization process which may turn into 75% unauthorized yield, assuming an average 15% underestimation in each phase (including the calculation of the allowable cut, even though this phase is not a commercial one). We concluded the difference between the two figures (statistical records vs forest inventory) is not accountable since the statistical records may also be flawed by the systematic underestimations explained in the article.

Keywords National Forest Inventory, illegal fellings, foresters.

Author. Marian Drăgoi (dragoi@usv.ro) - Ștefan cel Mare University of Suceava, Faculty of Forestry, 13 Universității, 720229 Suceava, Romania.

Manuscript received December 13, 2019; revised December 19, 2019; accepted | December 20, 2019; online first December 30, 2019.

Ideea acestui editorial mi-a venit imediat ce am aflat de pădurarul împușcat cu propria-i armă, de hoții de lemne. Am văzut în acel tragic sfârșit o puternică încărcătură simbolică: nu mai e de glumit: ori noi, ori ei! Dar care noi? Și care ei?

Ceea ce ne împarte în „noi” și „ei” e modul în care interpretăm diferența dintre cele două valori pe care ni le oferă Institutul Național de Statistică (INS), pe de o parte, și Inventarul Forestier Național (IFN), pe de altă parte. INS spune că, legal, au plecat din pădure 18 milioane metri cubi, IFN spune că, legal și ilegal, autorizat și neautorizat, au plecat 38 milioane. Unii spun că această diferență este exagerat

de mare, iar IFN nu s-ar mai justifica dacă da valori aberante; ceilalți spun că asta e, de fapt, realitatea: se fură, în continuare, la greu.

Ca în orice război serios, fiecare tabără pune pe seama celeilalte toate păcatele posibile și imposibile. Cei ce cred că volumul estimat de IFN e corect sunt vânđuți ecologiștilor care, la rândul lor vânđuți dușmanilor țării, ce vor să distrugă industria lemnului. De cealaltă parte a baricadei, cei ce contestă vehement estimarea IFN sunt acuzați că sprijină tacit mafia lemnului, deranjată în ultimii ani de numeroasele restricții ecologice impuse în siturile Natura 2000. La care s-au adăugat, spre exasperarea multora, nu doar catalogul pădurilor virgine și cvasivirgine, ci și

tot felul de aplicații prin care orice neavenit poate verifica legalitatea unui transport de lemn.

Etica profesională, respectul interpersonal și instituțional, ce ar trebui să regleze informal tot ce nu poate fi reglementat oficial, ies din discuție: acum, important e să avem suficient de multe pietre în grămăjoara noastră, nu ne mai „formalizăm” atâta!

Lipsindu-ne o cultură a dialogului (chiar și a celui științific!), în loc să căutăm calmi explicații pentru cele 20 milioane de metri cubi diferență, negăm mai întâi buna credință a celui lalt și abia după aceea, dacă mai e nevoie, căutăm contraargumente.

De câțiva ani, de când Greenpeace a lansat nefericitul șlagăr al celor trei hectare pe oră, toți miniștrii mediului îl repetă de parcă ar fi scris în fișa postului. Și tot de atunci, de pe Facebook și media ni se livrează sistematic imagini cu „defrișări ilegale”, în marea lor majoritate suprafețe de pe care s-au recoltat toți arborii doborâți în masă de numeroasele furtuni ce au marcat ultimii ani. Manipulare în toată regula, de care silvicultorii s-au săturat, dar pe care nu știu cum să o contracareze. Cum spunea, foarte sugestiv, un amic: „noi muncim, iar ei trăiesc din crearea de evenimente (și emoții n.n.)”.

Între timp, structura pe natură de intervenții a lemnului recoltat din păduri a devenit alarmantă, pentru cei care mai știu să interpreteze corect datele la nivel macro: prin „tăieri” de conservare, se recoltează, deja de doi ani, mai mult lemn decât prin tratamente silviculturale clasice. Iar tăierile de conservare înseamnă de-profesionalizare lentă și sigură.

Înainte de a prezenta mecanismul pe care eu personal îl văd responsabil pentru un volum atât de mare al tăierilor neautorizate – pentru că nici volumul dat de INS nu este credibil, câteva întrebări, evident, retorice.

Câți agenți economici au verificat, în teren, actele de punere în valoare? Și, dacă au făcut-o, de câte ori aceștia au contestat volumul pus în valoare, sau cel puțin calitatea arborilor? De câte ori s-a întâmplat ca un agent economic să închidă partida cu un volum de lemn rotund

mai mic decât volumul total prevăzut în APV, riscând astfel să fie acuzat de evaziune fiscală? Ați auzit de vreun procesator de lemn care să fi raportat în SUMAL un randament mediu de debitare, calculat pe bază experimentală?

Despre studii recente în materie de biometrie, bazate pe mult teren și arbori doborâți, fasonați și mășurați nu mai întreb, pentru că nu e frumos să vorbești de funie în casa spânzuratului. Iar în privința amenajamentului, mă limitez la a o cita pe colega Tuula Packalen, de la Institutul pentru Resurse Naturale din Finlanda (LUKE), care, întrebată fiind de acuratețea descrierii parcelare, la ei, mi-a răspuns, zâmbind condescendent: „...și la noi amenajăștii dau înălțimi mai mici, să fie clientul mulțumit”.

Iar acum propria-mi interpretare, pe care vă rog să o contestați, cu argumente. Nu iau de bun nici volumul dat de INS, nici pe cel dat de IFN, dar încerc să explic o posibilă cauză a diferenței dintre ele, plecând de la următoarele trei ipoteze:

1) Pe tot lanțul de valorificare a lemnului, la fiecare tranzacție, cei doi parteneri comerciali (vanzătorul și cumpărătorul), de comun acord, subvaluează volumul tranzacționat oficial, pentru a fi siguri că nici unul din cei nu va ieși în pierdere.

2) Nicio tranzacție nu este influențată de tranzacțiile anterioare (din punct de vedere cronologic), așa că, pe tot lanțul de valorificare, se aplică regula dobânzii compuse, respectiv „procent la procent”, de la chereștea la arborele pe picior.

3) Administratorul pădurii, pentru a nu avea probleme, are grijă să închidă exact, pe posibilitatea anuală, volumul raportat ca recoltat.

Considerând patru operații asociate unor tranzacții cu lemn sau despre lemn (recepția amenajamentului și asumarea posibilității, respectiv punerea în valoare, fasonarea și debitarea), și o subestimare sistematică medie de 15% la fiecare tranzacție (o abatere standard), factorul de capitalizare ajunge la 1,15⁴, adică 1,75. Dacă lemnul s-ar vinde doar la drum auto sau din depozite, același factor ar fi 1,32, pen-

tru că am avea două tranzacții mai puțin.

Așadar, grație acestui „joc” ale balanței dintre cerere și ofertă, volumul „dispărut” poate ajunge la 75% din volumul tăiat legal! Generalizând vânzarea lemnului la drum auto și din depozite, diferența dintre cele două valori se reduce la jumătate.

„Șocul” perceput și în alte țări după trecerea de la simpla însumare a volumelor oficial raportate la estimarea statistică dată de inventarele forestiere naționale (toate diferențele au avut același semn!) poate avea, printre altele, și această explicație, ce ține mai degrabă de teoria jocurilor decât de statistică sau economie. Literatura științifică e destul de parcimonioasă la acest capitol, din motive lesne de înțeles: sunt adevăruri incomode iar în spatele lor stă și puțină evaziune fiscală. Și nu se face știință cu așa ceva.

De ce, după primul ciclu al IFN, nimeni nu s-a gândit că fondul de producție ar putea fi sistematic subestimat, prin amenajamentele silvice? De ce, după parcurgerea, în ciclul doi al IFN, a 25% din ploturi, când la volumul oficial recoltat se adăugaseră deja peste opt milioane metri cubi, reacția autorității publice nu a fost fermă și coerentă? O întrebare legitimă, cu un răspuns dezarmant de simplu: pentru că nu a interesat-o.

Strânse cu ușa de obligația de a stabili un nivel de referință pentru Planul național de contabilizare a gazelor cu efect de seră, autoritățile au trebuit să precipite lucrurile și s-a ajuns la o dezbatere științifică, organizată de Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor. Din păcate, aceasta s-a finalizat cu înfierarea nu doar a eșantionajului IFN, dar și a datelor primare. Nu iau apărarea niciuneia din cele două tabere dar interesant este faptul că, la acea dezbatere,

pentru prima dată în lumea academică, a fost incriminată ecuația dublu-logaritmică, folosită la estimarea volumelor arborilor din ploturile IFN. Marea problemă a acestei ecuații nu este eroarea medie a estimației, ci distribuția erorilor reale de estimare (după delogaritmare), a căror medie nu este niciodată zero, ci este pozitivă, ceea ce înseamnă subestimare sistematică a volumului arborilor pe picior! Încercările de recalibrare a coeficienților de regresie ai respectivelor ecuații pe un alt set de date, diferite de cele folosite la calculul statistic propriu-zis, sunt sporadice și fără nici un efect vizibil în modul de punere în valoare a masei lemnoase. Aș fi foarte fericit să mă înșel, iar cele afirmate anterior să nu fie adevărate.

„Subestimare de fond” nu sună prea bine, dar asta e! Până la urmă nu este vorba doar de statistică ci și de altceva. „Cinstea este modul de manifestare a adevărului în sfera acțiunii” spunea Petru Creția, pe care l-am mai citat cu cinci ani în urmă, într-un context similar. A fi cinstit presupune nu doar a nu fura și a nu-i lăsa pe alții să fure, ci și a spune adevărul în-treg, nu pe jumătăți, a accepta și un alt punct de vedere, a lăsa și altora dreptul la un trai cât de cât decent; și mă refer explicit la comunitățile izolate, a căror singură sursă de energie pe timp de iarnă este lemnul de foc.

Așa că am face bine să ne concentrăm nu asupra diferenței, în valoare absolută, dintre cele două volume, ci asupra lecțiilor pe care ar trebui să le învățăm, unii de la alții, în vederea reducerii respectivei diferențe.

Contrar uzanțelor, țin să mulțumesc colegilor ce și-au făcut timp și mi-au sugerat unele idei de îmbunătățire a primei versiuni a acestui articol, ce se dorește a fi nu doar o invitație la dialog ci și un subiect de reflecție.